

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

UDK 001+159.9 (063)
BBK 72+88.4
Z-41

It is printed by the decision of the Academic Council of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (protocol No. 17 dated 06/27/2024).

ORGANIZING COMMITTEE

Heads of the organizing committee

Krasnozhon Andriy Vasylyovych – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Myzichenko Hanna Vyacheslavivna – Doctor of Political Sciences, Professor, Vice-Rector for Research of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Prof. Abramciów Rafał – Doctor Ph. D in Psychology, Associate Professor, Director of the Institute of Psychology, University of the National Education Commission (Krakow).

Potang Angela – Associate Professor, PhD in Psychology Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Jusienė Roma – Professor, PhD in Psychology, Director of Psychology Institute, Vilnius University (Lithuani).

Bedny Marina – Assistant Professor, Department of Psychological and Brain Sciences Johns Hopkins University (USA).

Deputy Heads

Prof. Krzywoszański Łukasz – Doctor PhD in Psychology, Associate Professor at the Institute of Psychology, Director of the Centre for Research on Neurocognitive Functions and Self-Regulation. Head of the Neurocognitive Psychology Department, University of the National Education Commission (Krakow).

Bondarenco Olga – PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Cerlat Raisa – Associate Professor, PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Asieieva Yuliia Oleksandrivna – Doctor of Psychological Sciences, Head of the Department of Language and Psycho-Pedagogical Training, Odesa National Economic University (Odesa).

Vdovichenko Oksana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Dean of the Social and Humanitarian Faculty, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Zaritska Valentyna Vasylivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Practical Psychology Department, Classical Private University (Zaporizya).

Kazanzhy Maria Yosypivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of General and Differential Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Overchuk Victoria Anatolivna – Doctor of Economic Sciences, Candidate of Psychological Sciences, Professor, Head of the Psychology Department, Vasyl Stus Donetsk National University (Vinnytsia).

Savenkova Irina Ivanivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Sitnik Svitlana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Fomenko Karina Ihorivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor of the Psychology Department, Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda (Kharkiv).

Members of the organizing committee:

Symonenko Svitlana Mykolaivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Professor Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kondratieva Iryna Pavlivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kosianova Olena Yuriivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Lazorenko Tetiana Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Grek Olena Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution

«South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Golovska Iryna Georgivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Melnychuk Iryna Valentinivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Maistrenko Tetiana Mykolaivna – PhD student in Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Actual problems of practical psychology: Collection of scientific works of International Scientific and Practical Internet Conference(17 May 2024, m. Odessa). Odessa, 2024. 425 P.

The collection contains materials from an international scientific and practical conference dedicated to addressing current issues in practical psychological science. The scientific works primarily focus on theoretical and practical aspects of modern psychological science.

Attention to all applicants, post-graduate students, and young scientists from psychological and pedagogical universities.

ЗМІСТ

Секція І.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Овсесян К. М., Карпич І.А., Лазоренко Т. М.20

ВИКОРИСТАННЯ ЦИКЛІЧНОЇ МОДЕЛІ РИЗИКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НЕБЕЗПЕКИ

Нечипоренко В. В., Поспелова І.Д.....23

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ САМОТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ

Трофименко А. М., Карпич І. В., Лазоренко Т. М.....25

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ У НОВІЙ ЕТНІЧНІЙ ДІАСПОРІ

Климчук Б.В., Асєєва. Ю.О.....28

ВИВЧЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ТА ЇЇ КОРЕЦІЯ В УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Малиш В.Є., Венгер Г. С.....29

ВПЛИВ ҐЕНДЕРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНО-ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДІВ У МОЛОДІ

Кулєва М. В., Асєєва. Ю.О.....34

ҐЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Христофорова В.С., Асєєва. Ю.О.....36

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Горб Г. В., Штученко І.Є.....38

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ

Кісілевич О. П., Короцінська Ю.А.....41

ДО ПИТАНЬ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ТА СУСПІЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЇ

Двойних К.Є., Грек О. М.....45

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМПАТИЧНИХ ОСІБ

Романова О. А., Бабчук О.М.....49

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ПОДІЙ НА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОЯВУ ПРОКРАСТИНАЦІЇ

Коджаман Е.Ш.....51

ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОНИКЛИВОСТІ

Сороченко О.В.....55

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Семьошин А. Г., Зарицька В.В.....58

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Дерновий Ю.І.....60

ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОНИКЛИВОСТІ

Сороченко О.В.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблема психологічної проникливості привертає увагу науковців у галузі психології вже довгий час, проте досі не існує загально прийнятого розуміння цього явища, його ідентифікації та структури. Жодна група факторів, яка б пояснювала, що збільшує або зменшує психологічну проникливість, поки не була однозначно визначена. У сучасному світі, де можливості особистого спілкування обмежені і проблема взаємодії на відстані набуває важливості, вивчення психологічної проникливості стає актуальним, також акцентується увага і на розробці інструментарію щодо її дослідження.

Також з розвитком нових інформаційних технологій, існує постійний попит на оновлення цінностей у міжособистісній сфері, що відображається на професіоналізмі. Це спричиняє зростання вимог до вчителів, вихователів, психологів, менеджерів, соціальних працівників та інших фахівців, які регулярно спілкуються з людьми.

На перших етапах цією проблемою займалися фізіогномісти в кінці XIX століття, а згодом у XX столітті зарубіжні психологи вивчали проникливість у контексті «соціальної перцепції» [9].

У науковій літературі тема психологічної проникливості розглядається через призму психології взаємопізнання між людьми, до дослідження якої зверталися такі вчені як Б.Г. Ананьєв, В.М. Бехтерев, О.О. Бодальов, О.Ф. Лазурський, В.М. Мясіщев, І.О. Сікорський та ін. Так, науковці визначали структуру цього явища (А.А. Борисова, М.П. Єрастов, О.А. Кисельова, О.П. Саннікова); дослідити, як емпатійна орієнтація впливає на розвиток психологічної проникливості (О.А. Оріщенко); виявити зв'язок цього феномена з ефективністю психологічного впливу (М.С. Ружницька); як складова професіоналізму (Н. Дмитріюк). Проте в літературі все ще залишається багато нерозв'язаних питань, зокрема щодо визначення детермінант психологічної проникливості та напрацювання щодо розвитку даного явища, який сприяє у особистості більш глибоко розуміти характери, почуття, емоційні стани та індивідуально-психологічні особливості реальних людей.

Термін «психологічна проникливість» був запроваджений М.П. Єрастовим у 1975 році. У своїх роботах він акцентував увагу на відсутності концепцій «психологічна проникливість» та «психологічна інтуїція» у теорії психології, розуміючи під психологічною проникливістю здатність аналізувати характери і прогнозувати розвиток особистостей.

Більшість науковців вважають психологічну проникливість складним психічним утворенням, що проявляється у здатності спостерігати, відчувати, передбачати та прогнозувати поведінку інших людей. Тим не менш, думки щодо структури та основних компонентів цього феномена різняться.

Етимологічно слово «проникливість» походить від «проникати» - входити, заглиблюватись, осягати. Також означає «спостережливість, здатність помічати і передбачати» [2].

Проникливість – це цілісне структурне утворення, функціональна система, що складається з різних рівнів психологічного відображення. На рівні сенсорно-перцептивного відображення характерними для проникливості є: вибірковість сприйняття, розвиненого до глибокої спостережливості за людьми; здатність правильно розуміти думки й почуття інших людей, що передаються голосом, виразними рухами; емоційна чутливість та ін. На рівні уявлень – образна пам'ять, володіння знаками і знаковими системами /мова, жести, міміка та ін. На рівні вербально-логічного, понятійного мислення – активність мислення з розвиненим аналізом і синтезом, гнучкість, узагальнення, досвід спілкування з різними людьми. На рівні особистісних характеристик проникливість передбачає наявність гуманістичної спрямованості людини, ціннісних орієнтацій, вольових рис характеру та ін. Проникливість стає якістю особистості, якщо всі її складові компоненти створюють цілісну функціональну систему [5, с. 225]. Термін «проникливий» використовується, щоб описати людину, яка чутлива до соціальних сигналів і ситуацій.

Термін «психологічна проникливість» визначено вперше М.П. Єрастовим як уміння розуміти і прогнозувати розвиток особистості, здатність розшифровувати психологічні сигнали і висловлювати свої думки і почуття. Він також висунув гіпотезу, що психологічна проникливість залежить від менталітету і визначається цим.

Проте, ще у 1937 році американський психолог Г. Оллпорт визначив ключові риси проникливої особистості, серед яких:

- досвід, розглядається як зрілість, який складається з узагальнень та інтуїтивного сприйняття, накопиченого протягом багатьох років взаємодії з різними людьми;
- подібність, що більша схожість між особами і сприяє точнішому розумінню один одного;
- інтелект, який допомагає в оцінці людей, особливо коли вдається уникнути упереджень і розглянути їхні дії та слова в певному контексті;
- розуміння себе, яке є передумовою для розуміння інших, а також усвідомлення власних помилок, що може впливати на взаєморозуміння;
- відчуженість, що може виникнути у людей, які знаходяться у самотності;
- складність, оскільки проникливі люди можуть бути важкі для розуміння для тих, хто має простіший підхід;
- естетичні схильності, які приводять до пошуку гармонії в усьому, що сприяє мистецтву їхньої оцінки.

Аналізуючи доступну для нас психологічну літературу ми умовно визначили наступні психологічні концепції щодо вивчення психологічної проникливості як:

- здатність розбиратися в характерах людей і передбачати їхній подальший розвиток [8];

- здатність швидко та адекватно розуміти людей та їхні взаємини в конкретних ситуаціях, прогнозувати їхню поведінку, тут синонімом проникливості є психологічна інтуїція [1];

- взаємодоповнююча властивість, таких як уважність, аналітичний склад розуму, критичне мислення, спостережливість та інші [3].

- складна властивість особистості, що відображає внутрішній психологічний світ іншої людини та проявляється у здатності швидко та точно робити судження про іншу людину, її переживання, риси характеру та наміри [6].

- професійна складова [4, 7].

Отже, психологічна проникливість продовжує бути критично важливою характеристикою, оскільки здатність швидко та чітко аналізувати психологічний профіль особистості та розуміння її потреб є ключем до успіху як у професіях, які базуються на взаємодії між людьми, так і в міжособистісних взаємодіях.

Література

1. Борисова А.А. Проницательность как проблема психологического общения. *Вопросы психологии*. 1990. № 4. С. 118-122.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII. 1728 с.
3. Вовк А.О. Особистісні детермінанти психологічної проникливості. *Наука і освіта*. 2013. № 7. С. 25-29.
4. Дмитріюк М. Психологічна проникливість як складний професіоналізму педагогів / VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: *Особистість в умовах інформаційного суспільства*. Київ, 2014. С. 56-57.
5. Психологічний словник / Авт.-уклад. В.В. Синявський, О.П. Сергєєнкова / За ред. Н.А. Побірченко. Київ : Науковий світ, 2007. 336 с.
6. Санникова О.П., Киселева Е.А. Психологическая проницательность и ее диагностика. *Виховання екологічної культури*. Одеса, 1997. С. 91-98.
7. Сологуб М.І. Тест діагнозу психологічної проникливості. Рівне, 1984. 116 с.
8. Яшина А. А. Экспериментальное изучение психологической проницательности. *Психологические проблемы рационализации деятельности*. Ярославль, 1979. С. 36-47.
9. Bruner J. S. From communication to language – a psychological perspective. *Cognition*. 1974. № 3 (3). P. 255-287.